

De Rosdoek

De Rosdoek 142 · Juni 2012

Heemkundige Studiekring “De Acht Zaligheden”

**“Uitgeslapen
mensen kiezen
voor een betaalbaar
kwaliteitsmatras.”**

**UW BEDDENSPECIALIST
VANAF 1981**
**WONINGINRICHTING
DE WIN EERSEL**
ODRADA STRAAT 48 • TEL. 515016

***Voor al uw thuiszorg en
hulp in de huishouding,
bel Zorgcentrum Merefelt !***

Zorgcentrum Merefelt

*Zorgcentrum Merefelt maakt deel uit van de
Regionale Stichting Zorgcentra de Kempen
Bezoekadres: Parklaan 2, 5504 GB Veldhoven
Mooier Merefelt rekeningnummer Rabobank West*

*www.rszk.nl
Tel.: 040-253 50 40
1345 79 445.*

Afb. voorzijde: Sint Odrada

De Rosdoek 142

Juni 2012

Lager onderwijs in Zeelst vóór 1850

Jan Suijkerbuijk 4

Sint Odrada en haar relieken

Kees Cornelissen 17

Uit het kladschrift van Geert van der Aalst

Harrie Grielen 22

Van de boekenplank

Kees Cornelissen 29

De Rosdoek is een uitgave van

Heemkundige Studiekring "De Acht Zaligheden".

Verschijnt 4 x per jaar. Volgende nummer in september 2012.

ISSN 1384-086X

Redactie:

K. Cornelissen, Eersel, 0497 - 512208

P. Frins, Eersel, 0497 - 512197

H. Grielen, Eersel, 0497 - 512897

P. Vermeulen, Veldhoven, 040 - 2531817

E-mailadres redactie: p.vermeulen40@upcmail.nl

Secretaris: E. Lavrijsen, 0497 - 843909, E-mail: evert.lavrijsen@gmail.com

Website: www.hskdeachtzaligheden.nl

LAGER ONDERWIJS IN ZEELST VÓÓR 1850

Op 3 mei 1655 kondigde de Staten-Generaal een regeling af voor het onderwijs in de Generaliteitslanden. Anders dan in de noordelijke gewesten, had dit college hier volledige zeggenschap inzake het onderwijs. Van de tijd voor deze eerste regeling, die enige structuur in het onderwijs trachtte te brengen, is voor wat betreft de Brabantse plattelandsdorpen weinig bekend. Van enige orde op onderwijsgebied was geen sprake. Er bestond vanouds een sterke band tussen kerk en school, waarbij kennis van de godsdienst tot de belangrijkste vakken behoorde. In de dorpen waar geen schoolmeester was, zorgde de geestelijke stand, dat kinderen althans enig onderwijs konden genieten.

De in 1655 uitgevaardigde regeling had een sterk protestants karakter en had tot doel om ook in de katholieke landsdelen de gereformeerde religie ingang te doen vinden, te beginnen bij de jeugd. Het reglement vormde slechts een onderdeel van de politiek, die gevoerd werd tegen het katholicisme, wat zich uitte in de publicatie van vele plakaten. In het schoolreglement waren bepalingen opgenomen inzake de schoolmeester en ook inzake het in de meeste gevallen in combinatie daarmee uitgeoefende kostersambt. Het “schoolhouden” werd aan regels gebonden en er werden artikelen opgenomen inzake de leerlingen.

De sterk “antipaaps” gerichte onderwijsregeling heeft de meeste katholieken er ongetwijfeld van weerhouden om hun kinderen naar school te laten gaan en omdat het verboden was dat door katholieken onderwijs werd gegeven, zullen vele kinderen verstoken gebleven zijn van enig onderricht. Toch zullen er ook katholieken naar de protestantse schoolmeester zijn gegaan. Dit valt af te leiden uit het verzoek van de Zeelstse regenten om een nieuwe school te mogen bouwen. Eén van de redenen daarvoor is dat de huidige school te klein is, mede omdat ook kinderen uit Meerveldhoven naar Zeelst kwamen. In Meerveldhoven echter woonden geen protestanten.

Tegen het einde van de 18e eeuw kwam men tot het besef, dat het onderwijs veranderd diende te worden. Na de vorming van de Bataafse Republiek werd in 1801 de eerste onderwijswet aangenomen, in 1803 reeds vervangen door een andere. Ook deze onderwijswet hield niet lang stand. In 1806 tenslotte werd de wet "Van den Ende" aangenomen, die in grote lijnen tot 1857 bleef gelden. Deze wet maakte een onderscheid tussen openbare en bijzondere scholen, in wezen tussen overheids- en niet overheidscholen. De openbare scholen werden geheel of althans voor het grootste deel bekostigd door de overheid. Katholieken kregen bijna geen toestemming om scholen op te richten. De openbare scholen in katholieke streken hadden overigens niet dat protestantse karakter, dat de wet eigenlijk voorstond. Met deze wet trachtte Adriaan van den Ende in ieder geval enige lijn in het onderwijs te brengen. Er kwam toezicht op het hele onderwijsgebeuren (schoolopzieners), er werden eisen gesteld aan onderwijzers en er werd bepaald wat onderwezen moest worden. Dat de wet niet in een keer overal alle problemen oploste is te begrijpen. Strikte navolging van de wet geschiedde ook niet overal. De verslagen van de schoolopzieners tonen nog maar al te vaak grote misstanden aan.

De schoolmeester

Volgens het door de Staten Generaal vastgestelde schoolreglement, moest de schoolmeester, evenals overheidsfunctionarissen zoals schout, ontvanger, secretaris en armmeester, van de "ware gereformeerde religie" zijn. Een echte opleiding voor schoolmeester bestond er niet in de 17^e en 18^e eeuw, al werden er wel enige eisen gesteld om voor benoeming in aanmerking te komen. Voor de kerkenraad moest daarvoor een examen afgelegd worden in lezen, schrijven, rekenen, zingen en uiteraard kennis van de godsdienst. De schoolmeester diende zich vooral aan de bepalingen van het schoolreglement te houden. Aanstelling geschiedde doorgaans niet op grond van hun didactische kwaliteiten, maar meer op hun kwaliteit als ordebewaarder. Hij diende de kinderen bij te brengen om braaf en godvrezend te zijn.

*School-Reglement, inde Steden, ende
ten platten Lande inde Heerlickbeden*

ende Dorpen staende onder de Generaliteyt. In date den 3 Mey 1655.

DE Staten Generael der Vereenighde Nederlanden, Allen den geenen die desen sullen sien ofte hooren lesen, Saluyt. **DOEN TE WETEN**, Alsoo het stück vande Scholen ende School-meesteren eenen saecke is van alsulcken ghewichte, dat in alle welgestelde Steden ende Plaetsen, ende vervolgens inde Gewesten van Braband, onder de ghehoorsaemheyt van desen Staet staende, daer op sonderlinge ordre ende opsicht dient ghestelt te worden, ten eynde de Kinderen (wesende het zaet daer uyt alle geschicktheyt in de Kercke ende Republijcque te verwachten is) in de Christelijcke Gereformeerde Religie, vreesse des Heeren, ende alle sedigheyt ende gehoorzaamheyt, midtgaders in geleertheyt, goede konsten, elck na sijn gnelegentheyt ende bequaemheyt, mogen opgevoedt ende opgetogen werden, tot Godes eere, welstant der Kercken, ende 't gemeene beste, ende tot troost ende welbehagen van eenen yegeleijk in 't generael ende particulier, die de vruchten daer van te verwachten hebben, ende ghenieten sullen by de Naekomelingen. **SOO IST**, dat haer Ho: Mo: dit ernstelijck in bedencken genomen, ende dien-aengaende by forme van een Reglement gekeurt, geordonneert ende gestatueert hebben, keuren, ordonneren ende statueren by desen de Poincten ende Articulen hier na volgende, omme in alle de Steden, Vryheden, Heerlijckheden, Dorpen ende Vlecken, onder 't resort vande Generaliteyt ghehoorende, punctuelijck achtervolght, naegekomen ende gepractiscert te worden.

*Schoolreglement (aanhef)
uitgevaardigd door de Staten Generaal 3 mei 1655*

Kennisoverdracht stond niet zo hoog in het vaandel. Het onderwijs werd ook niet klassikaal gegeven, maar hoofdelijk, waarbij de schoolmeester de kinderen, van alle leeftijden bijeen in één ruimte, één voor één bij zich liet komen, hen overhoorde en een nieuwe opdracht gaf. Dit systeem gaf bij het vaak wisselende aantal leerlingen in de klas de minste moeilijkheden voor de schoolmeester. Inzicht in hetgeen geleerd werd, werd niet verlangd.

De schoolwet Van den Ende voerde het klassikale systeem in: kinderen van ongeveer dezelfde leeftijd en niveau kwamen bij elkaar in de klas. De onderwijzers werden vanaf 1806 onderverdeeld volgens een rangensysteem. Onderwijzers van de 4^e rang dienden enkel enige bedrevenheid te hebben in lezen, rekenen en schrijven. Om tot de 3^e rang te behoren moest men eveneens kennis hebben van de beginselen van de Nederlandse taal en kunnen rekenen met breuken. Om in het bezit te komen van een akte van toelating tot schoolonderwijzer van de 2^e rang, moest de onderwijzer ook aardrijkskunde en geschiedenis onderwijzen en bovendien voor de klas goed voldoen. De onderwijzers van de 1^e rang moesten zeer begaafd zijn. Zij gaven ook les in wis- en natuurkunde. Om tot schoolmeester van de 4^e rang aangesteld te worden moest men een examen afleggen voor de schoolopziener. Voor de overige rangen nam een commissie van onderwijs of de plaatselijke schoolcommissie het examen af.

De oudst bekende Zeelstse schoolmeester is mr. Guiliam Jacobi de Five. Hij werd in 1649 ingeschreven als lidmaat in de gereformeerde gemeente. Naast het schoolmeesterambt was hij, zoals gebruikelijk tevens koster en waarschijnlijk voorzanger in de kerk. Tijdens afwezigheid van de predikant, verving hij hem regelmatig voor wat betreft het inschrijven van de huwelijken in het daarvoor bestemde register. Hij overleed op 26 augustus 1674.

In de periode 1669-1672 wordt ook Johan van Vlodrop enige malen als schoolmeester van Zeelst vernoemd. Hij was eigenlijk schoolmeester in Oerle, maar wellicht dat hij de taken van De Five in

Zeelst regelmatig heeft waargenomen.

De opvolger van Guilliam de Five was mr. Johan Goyaerts (ook Goverts genoemd). Zijn naam en functie komen in 1675 voor het eerst voor. Omstreeks 1693 begint hij zich mr. Johan Goyaerts van Berten te noemen en nog enkele jaren later mr. Johan van Berten. Hij blijft in functie tot omstreeks 1724. In dat jaar wordt hij “gewezen schoolmeester” genoemd. Enkele taken als koster blijft hij nog enige jaren vervullen. Hij overlijdt in 1738. In zijn functie als schoolmeester wordt hij opgevolgd door zijn zoon Johan, die in 1680 in Zeelst is geboren. Johan van Berten jr. overlijdt op 10 maart 1760.

Na het overlijden van Johan van Berten jr. wordt Joachim Geene aangesteld als nieuwe schoolmeester-koster, door de Raad van State tevens als schoolmeester voor Meerveldhoven geaprobeerd. Evenals zijn voorgangers genoot hij het door de Staten-Generaal vastgestelde salaris van fl. 200,- per jaar. Over de inhoud van zijn functioneren als koster zijn we meer geïnformeerd. Hij hield toezicht op kerk en kerkhof, hield de dodenlijst bij, was voorzanger en zorgde voor het normale onderhoud van de gemeenteklok, welke tweemaal per dag door hem werd opgewonden. Daarnaast had hij nog enkele taken t.b.v. het corpus, zoals het toezicht houden op het onderhoud van bruggen en ook op de militaire troepen, die in Zeelst waren ingekwartierd. Hij zorgde bovendien voor hun vervoer. In de periode 1771-1785 was hij schepen voor Zeelst in de dingbank Veldhoven-Zeelst-Blaarthem. Voor zijn nevenactiviteiten ontving hij een bedrag van fl. 36,- per jaar.

Na de omwenteling en de teruggave van de kerk aan de katholieken, kwamen er een aantal taken als koster te vervallen. Hij hield wel de zorg voor de gemeenteklok en, hoewel protestant, bleef hij ook gehandhaafd als schoolmeester. Joachim Geene overlijdt op 20 september 1810 op 77-jarige leeftijd.

Vanwege het ontbreken van een aantal bronnen, is het niet zeker wie hem als schoolmeester is opgevolgd.

Op 19 mei 1819 wordt Peter van Cronenburg, rooms-katholiek, geboren in Oirschot in 1781, de nieuwe dorpsonderwijzer van Zeelst. Omstreeks 1835 genoot hij een salaris van ongeveer fl. 350,-. Door het rijk werd hiervan een bedrag van fl. 200,- bijgedragen, van het armbestuur ontving hij fl. 6,- voor het geven van onderwijs aan armlastige kinderen en voor de korporele diensten ten behoeve van de gemeente fl. 36,-. Variabel waren zijn inkomsten uit het schoolgeld, ca. fl. 100,-. Voor elke begrafenis ontving hij nog fl. 0,25, wat neerkwam op ca. fl. 7,50 per jaar. Hoewel niet expliciet vermeld, zal hij ook grafdelver geweest zijn. Hij was klokkenist en diende te zorgen voor het onderhoud en het opwinden van de “horlogerie” in de kerktoren. In 1825 verzoekt hij het gemeentebestuur om een toeslag voor het geven van onderwijs aan de armlastige kinderen en voor het leveren van schoolbehoeften aan diezelfde kinderen. Het verzoek wordt afgewezen, omdat hij daarvoor reeds het vruchtgebruik van een perceel grond heeft.

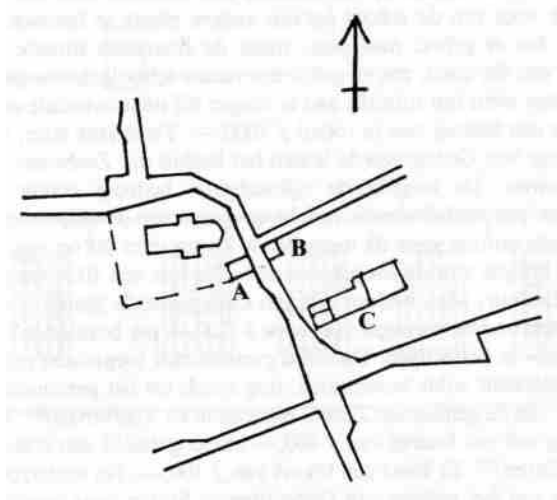
Peter van Cronenburg overlijdt in 1846 en zijn functie wordt bijna een jaar waargenomen door Johannes van Oorschot. Hoewel hij volgens de burgemeester goed had gefunctioneerd, werd hij niet in vaste betrekking aangenomen. De wet schreef voor dat er een vergelijkend examen moest plaatsvinden alvorens iemand als schoolmeester kon worden aangesteld. Uit de 10 sollicitanten naar de vacante betrekking kwam tenslotte Wouter van de Meeren tevoorschijn als de nieuwe schoolmeester. Wouter van de Meeren woonde op dat moment in Vught, zijn ouders waren landbouwers in Woensel. Hij was in het bezit van de acte van toelating tot schoolonderwijzer van de 2^e rang en van “onbesproken gedrag, ijverig en bijzonder geschikt in de omgang en de opvoeding van dorpelingen en van zodanige humeur, als naar het inzien van de raad kan worden verlangd”. Per 26 november 1847 werd hij benoemd.

Wouter van de Meeren was blijkbaar een goede keus. Volgens het eerste jaarverslag van de gemeente Zeelst, over 1853, wordt vermeld dat het onderwijs in Zeelst goed is: “Vele kinderen maken tamelijke

vorderingen”. Hij mocht overigens alleen kinderen tot de school toelaten, die waren ingeënt of die de kinderziektes reeds gehad hadden. Het aantal leerlingen was aan grote schommelingen onderhevig. Een telling in januari 1853 wijst uit dat er in totaal 152 kinderen naar school gaan en in juli van datzelfde jaar nog slechts 125. In de zomer moesten vele kinderen meewerken op de boerderijtjes van hun ouders. Wouter van de Meeren was tevens klokkenist, tegen een jaarsalaris van fl. 36,-. Voor het geven van onderwijs aan behoeftige kinderen ontving hij in 1853 fl. 36,06 en als tegemoetkoming in de stookkosten voor de school fl. 20,-.

De school

In 1769 werd in Zeelst een nieuwe school gebouwd. Het oude schoolgebouw, dat er in ieder geval in 1691 al stond was te klein geworden. Niet alleen de kinderen uit Zeelst, maar ook de kinderen uit Meerveldhoven bezochten de school in Zeelst, aldus de regenten in hun verzoekschrift om een nieuwe school te mogen bouwen.

- A. school, binnen ommuring kerkhof
- B. schoolmeesterswoning
- C. raadhuys, brandspuithuis, school en schoolmeesterswoning v.a. 1849

De Raad van State besliste, dat het gebouw op het kerkhof gebouwd moest worden, d.i. het ommuurde complex waarop ook kerk en klokkentoren stonden. De kosten van de nieuwbouw bedroegen fl. 503,-, waarvan 1/6 gedeelte voor rekening van Meerveldhoven

kwam. Op 19 augustus 1769 werd de school opgeleverd. Het gebouw bestond uit één lokaal en blijkt een oppervlakte van 8 x 5,5 m gehad te hebben. In de loop van de jaren hebben er diverse grote en kleine reparaties plaatsgevonden.

De eerste grote reparatie was al één jaar na de oplevering en in 1778 moest er al een nieuw dak op. In de dertiger jaren van de vorige eeuw zaten er gemiddeld ca. 170 (!) leerlingen, verdeeld over drie klassen, maar in één en hetzelfde lokaal. Het meubilair bestond uit 8 schrijftafels voor 54 leerlingen en 16 kleine zitbanken voor de ca. 125 overige leerlingen. Een drietal schoolborden stonden de onderwijzer nog ter beschikking. Een zo groot aantal leerlingen in één lokaal van ruim 40 m² werd blijkbaar toch niet als abnormaal beschouwd. De schoolopziener zag omstreeks 1825 geen reden om uitbreiding van het gebouw te bepleiten. Volgens zijn rapportages van de diverse scholen, liep in Zeelst alles naar wens.

Ondanks de bijna jaarlijks terugkerende reparaties aan het schoolgebouw, was het toch in een abominabele toestand komen te verkeren. Burgemeester De Wit was van mening dat er geen behoorlijk onderwijs in gegeven kon worden. Bovendien vond hij toch ook de lokatie op het kerkhof niet geschikt voor een school. Hij stelde dan ook voor om de school op een andere plaats te bouwen. De gemeenteraad was het er geheel mee eens, maar de financiële situatie van de gemeente was niet van die aard, dat er gelijk een nieuw schoolgebouw gebouwd kon worden. Besloten werd om subsidie aan te vragen bij de provinciale overheid en bij het rijk voor een bedrag van in totaal fl. 1600,-. Twee jaar later, in 1842 kwam van het college van Gedeputeerde Staten het besluit dat Zeelst een nieuwe school mocht bouwen. De toegekende rijkssubsidie bedroeg echter slechts fl. 150,- en uit het provinciale fonds mocht de gemeente fl. 450,- tegemoet zien. Bij een eerste raming voor de nieuwbouw kwam men uit op een bedrag van fl. 1100,-. De hoogte van de toegekende subsidie was een fikse tegenvaller voor het gemeentebestuur. Men besloot om aan Gedeputeerde Staten te verzoeken om inculte heidegronden te mogen verkopen à fl. 20,- per bunder en om met de opbrengst de bouw te bekostigen. Dit werd

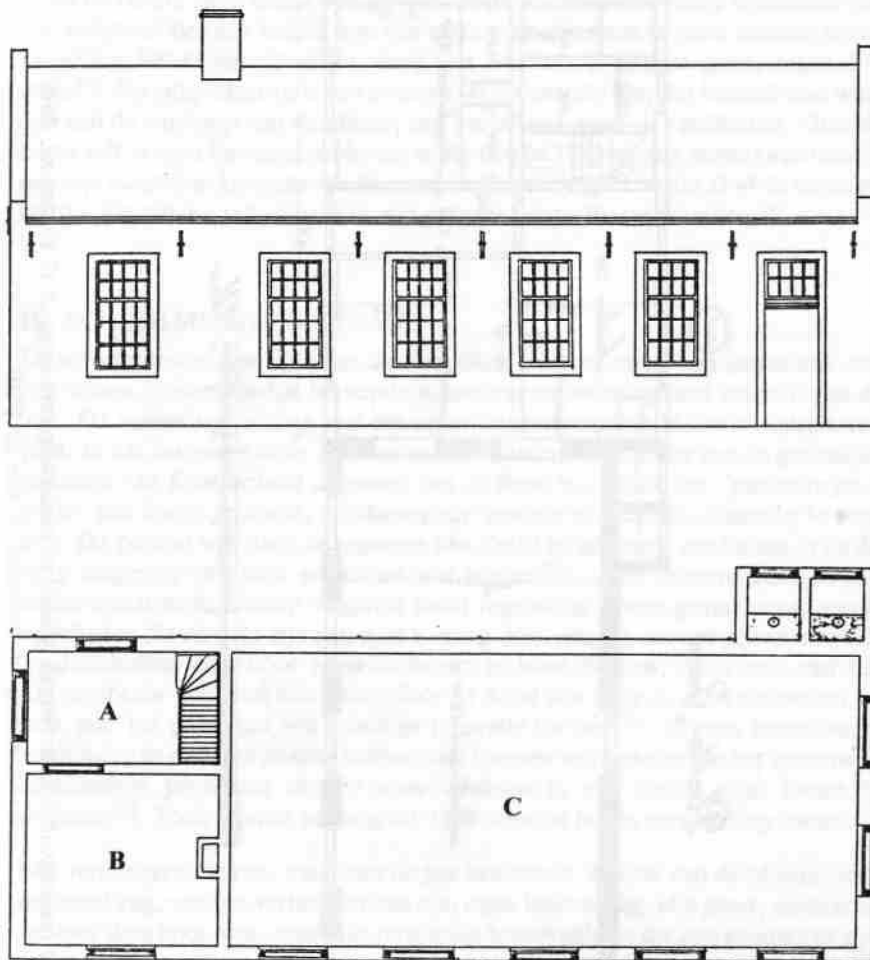
evenwel niet toegestaan omdat de gronden, die men hiervoor wilde bestemmen, nog steeds tot het gezamenlijke eigendom behoorden van de gemeenten Zeelst, Blaarthem en Veldhoven. In 1842 en 1843 werd er nog wel een bedrag van fl. 400,- binnengehaald aan collectes en giften door particulieren. Er bleef een tekort van fl. 100,-. Na onderzoek van begroting en bestek gaf het college van Gedeputeerde Staten haar goedkeuring aan de bouw, onder voorwaarde dat er een meer geschikte plaats werd gevonden. Kennelijk had het gemeentebestuur een andere lokatie op het oog, dan die waarop het gebouw uiteindelijk is gebouwd. In de privaten moesten ook raampjes worden aangebracht en ook in de blinde zijgevels. De deuren moesten worden voorzien van glasramen.

Tijdens de beraadslagingen over de schoolbouw en de daaraan verbonden financiële consequenties voor de gemeente, kwam het plan naar voren om tegelijk met de school ook een nieuw gemeentehuis te bouwen met een brandspuithuis. De in 1811 ontstane gemeente Zeelst had nog geen raadhuis. De secretariewerkzaamheden vonden in een herberg plaats en ook het archief werd in een kist in die herberg bewaard.

Een situatie die vooral de burgemeester onaanvaardbaar achtte. Het schoolgebouw zou verlengd kunnen worden met een raadkamer en brandspuithuis. Mettertijd moet er toch een raadhuis gebouwd worden, zodat de gemeente dan opnieuw voor hoge kosten komt te staan. Financieel gezien was het de goedkoopste oplossing om nu tevens het raadhuis te bouwen, waarvoor de toegezegde subsidie mede gebruikt kon worden. Afgesproken werd dat de vergroting niet meer dan fl. 225,- mocht kosten. Op 21 maart 1843 werd de wijziging door Gedeputeerde Staten goedgekeurd.

Het bedrag aan subsidie werd evenwel niet verhoogd, waar men misschien toch wel op gehoopt had. Op 29 mei werd de bouw aanbesteed voor fl. 1300,-. Het gemeentebestuur wilde de personele omslag, de voornaamste bron van inkomsten voor een gemeente, niet verhogen. De Zeelstse bevolking had reeds vrijwillig een behoorlijk bedrag bijeen gebracht tijdens collectes en door giften. Omdat de oogst de laatste jaren slecht was geweest en de in Zeelst aanwezige

nijverheid ook een kwijnend bestaan leidde, zou een extra verhoging een te grote aanslag op de bevolking betekenen. Besloten werd om een lening aan te gaan, tegen 5% rente. Na enig rekenwerk zou er nog fl. 41,10 overblijven, dat besteed kon worden aan de aankoop van meubilair, een kachel e.d. voor de raadkamer.

*Bouwtekening brandspuithuis (A), secretarie (B) en school (C)
(1843)*

A.G. V. inv.nr. 2640. (tekening cf. origineel, J. van de Wal)

Over de bouw zelf is niets bewaard gebleven, maar nog in 1843 zijn de eerste twee termijnen aan aannemer Laurens van Nuenen uit Zeelst betaald, begin 1844 de derde en laatste. De nieuwe schoolbanken zijn gemaakt door Petrus Louwers.

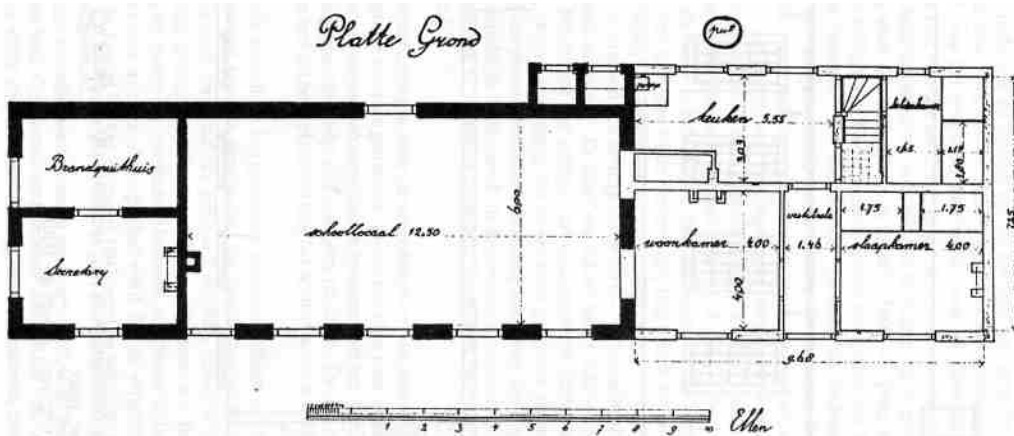
De schoolmeesterswoning

De schoolmeesters ten tijde van de Republiek genoten naast hun jaarsalaris ook vrij wonen in een daartoe bestemde schoolmeesterswoning, met gebruik van de tuin. De oudste vermelding van een schoolmeesterswoning in Zeelst dateert van 1691. In dat jaar werd door Thomas van Beresteijn, rentmeester van de geestelijke goederen van Kempenland uit naam van de Raad van State, het “pastorije grasveltje” aan Zeelst verkocht, om daarop een woning voor de schoolmeester te bouwen. Dit perceel was door de regenten van Zeelst uitgekozen, omdat het in de directe omgeving van kerk en school was gelegen. In de dorpsrekeningen van Zeelst wordt in de daarop volgende jaren regelmatig gewag gemaakt van werkzaamheden die verricht zijn aan deze woning. Een verzoek om een gedeelte van de reparatiekosten ook door Meerveldhoven te laten betalen, zoals ook met het schoolgebouw het geval was, werd door de Raad van State in 1786 afgewezen, in welk jaar het pand aan een grondige reparatie toe was. Diverse herstelwerkzaamheden in de jaren daarna hebben niet kunnen verhinderen dat het gebouw in de twintiger jaren van de 19e eeuw opnieuw in een slechte staat kwam te verkeren. Toch duurde het nog tot 1848 voordat hierin verandering kwam.

Eén van de eerste taken, waarvoor de pas benoemde Wouter van de Meeren, zich geplaatst zag, was het verbeteren van zijn eigen huisvesting. Het pand, gelegen tegenover de school, was, naar zijn verklaring bouwvallig en het zou goedkoper zijn om een nieuwe woning te bouwen, dan om het huidige gebouw op te knappen. Zijn voorstel was om de onderwijzerswoning tegen de oostgevel van de school te bouwen.

Het gemeentebestuur voelt er wel wat voor. In 1848 wordt de gemeente door het rijk een subsidie van fl. 280,- toegezegd en door de provincie een bedrag van fl. 420,- om de onderwijzerswoning aan

de school te bouwen. De meerdere kosten zouden bestreden moeten worden uit een verhoging van de personele omslag. Normaal bracht deze heffing ca. fl. 1100,- op en de gemeente mocht dit verhogen tot een bedrag van maximaal fl. 1250,-. Omdat de gemeente verwachtte dat de bouw niet ver boven de fl. 700,- zou gaan kosten, zag men niet veel problemen. Een kleine verhoging van de personele omslag zou voldoende zijn om de kosten te dekken en deze zou door de bevolking wel op te brengen zijn. Immers de laatste oogst was goed geweest en de verwachting voor 1849 was dat met name de aardappeloogst uitstekend zou zijn.

Plattegrond brandspuithuis, secretarie, school en onderwijzerswoning, A.G. V., inv.nr. 2640 (tekening cf. origineel, J. van de Wal)

Op 21 augustus 1848 werd de aanbesteding door Gedeputeerde Staten goedgekeurd. Het bedrag waarvoor de bouw werd aanbesteed, was evenwel hoger dan men had verwacht: fl. 1027,-. Na aftrek van de subsidies zou er nog fl. 327,- nodig zijn. Van de opbrengst van de personele omslag was reeds fl. 1080,- gereserveerd voor andere doeleinden en met een verhoging tot maximaal fl. 1250,- van de personele omslag, zou er een tekort blijven. Voorgesteld werd om het resterende bedrag te lenen. Om eventuele tegenvallers op te vangen

werd besloten om fl. 400,- te lenen, tegen een rente van 5%.

In de begroting is te zien dat er na afbraak van het oude gebouw, waarvan de stenen, na afgebikt te zijn, opnieuw worden gebruikt, nog 30.000 stenen nodig zijn à fl. 8,50 per 1000. Op het dak komen blauwe utrechtse pannen te liggen en in de keuken, achterkeuken en kelder half-rode en half-blauwe plavuizen. Het arbeidsloon voor de metselaar wordt begroot op fl.120,- en voor de timmerman op fl. 150,-.

In 1849 gaf het college van Gedeputeerde Staten haar toestemming en Peter Louwers, de aannemer die het werk uit zou voeren, kon aan de slag. Op 30juli 1849 was de eerste oplevering, waarna een aantal, veelal kleine gebreken, nog hersteld of veranderd moesten worden. Nadat de bouw was voltooid, waren gemeentehuis, brandspuithuis, school en schoolmeesterswoning onder één dak verenigd.

J. Suijkerbuijk

NOTEN

De auteur heeft bij dit artikel 43 voetnoten geplaatst.

Omdat dit bijna twee pagina's van de Rosdoek in beslag neemt is de redactie op een eerder genomen besluit, om alle voetnoten te plaatsen, teruggekomen. Dit kan omdat er zich andere mogelijkheden hebben aangediend.

De secretaris van onze kring, Evert Lavrijsen, heeft een mooie en goed toegankelijke website gemaakt:

www.hskdeachtzaligheden.nl

In het vervolg zullen de artikelen met veel voetnoten daar worden weergegeven, zodat iedereen ze kan naslaan.

Het artikel is oorspronkelijk geplaatst in 'Campinia' 17^e jaargang, nr. 66 uit juli 1987, blz. 132 t/m 143. Ook hier vindt u de volledige annotatie.

Redactie

SINT ODRADA EN HAAR RELIEKEN

In Eersel loopt een jonge straat uit de jaren 1960 -70 parallel aan de Willibrorduslaan, de Odradastraat. Beide straten zijn vernoemd naar een heilige, maar wij speken niet, zoals bij plaatsnamen als Sint Michielsgestel, van een St. Willibrorduslaan of een St. Odradastraat.

Wie St. Willibrordus is, weten we wel; en van St. Odrada hebben wel eens gehoord, maar aan haar levensbeschrijving wordt in Eersel nauwelijks aandacht besteed.

Hoe komen we toch aan de naam Odradastraat?

In de vijftiger jaren van de vorige eeuw bestond deze straat nog niet. Ten oosten van de Willibrorduslaan lagen nog enkele weiden en de vele akkers, het gebied van de huidige Lindenakkers. In de 17e eeuw stond een lindeboom op de Lijnt, d. i. op de zuidhoek van de Lindestraat en de Odradastraat. Deze lindeboom had een magische kracht. Hij werd in 1646 in een verzoekschrift aan de Raad van State gesitueerd aan de “grote passagie van Antwerpen op Ceulen en mede van Den Bosch op Maastricht..... in d’Acker van Eersel... .” Hierin verzoeken de armmeesters toestemming om bij de boom een armenbus te plaatsen ten gunste van de arme inwoners.

Later, in 1750, is er sprake van een gewijde boom waar O.L.Vrouw vereerd werd, zoals er zovele zijn o.a. in Meerveldhoven, Oirschot en Ommel. Tot dan toe is er geen sprake van een verering van Odrada. Eerst dominee Hanewinkel maakt in zijn boek “Reize door de Majerij van ’s-Hertogenbosch in de jaare 1798-1799” terloops gewag van een verering van de heilige Odrada, zoals enkele Eerselnaren hem schroomvallig vertelden die angst hadden voor het beleid van de protestantse overheid.

Vóór ca.1790 hebben we geen enkele geschreven bron over een Odradaboom. Is Odrada een zo vaak aangeropen heilige dat de O.L.Vrouw-boom een andere functie kreeg? De stokoude 17e eeuwse lindeboom is ca 1895 in brand geraakt en een tiental jaren later uiteindelijk helemaal bezwaken. Onzeker is het of daarna een andere linde voor de verering van Odrada geplant is. Evenmin is het

duidelijk hoe de verering van Onze Lieve Vrouw is overgenomen door die van Odrada, de Odrada van Balen, Scheps en Millegem in de Belgische Kempen, gelegen op een afstand van ongeveer 25 km. van Eersel.

De lindeboom in Eersel

Sint Odrada, geboren in de 11e eeuw, is de dochter van de adellijke heer van Scheps bij Balen, waar hij een uitgestrekt domein had. Hij was hertrouwd met een edeldame bij wie Odrada, die zeer godsdienstig was, geen goed kon doen. Zij wilde zich wijden aan een God welgevallig leven van gebed en liefdadigheid met zorg voor armen, pelgrims en reizigers; allerlei huwelijksaanzoeken had zij tot ergernis van haar schoonmoeder afgeslagen. Bovendien voelde zij dat ze een broze gezondheid met veel pijnen had, die ze in stilte droeg. Op zekere keer is er in Millegem een grootse bruiloft waar de edelman en zijn vrouw bij uitgenodigd zijn. Odrada mag niet met de edelen mee, maar zij trekt haar eigen plan. Zij vangt een sneeuw wit verwilderd paard dat haar meteen aanvaardt. Met een houten kruis rijdt ze naar Millegem; met een twijgje van een lindeboom als

zweepte spoort ze haar paard aan, want ze wil op tijd komen. Zij komt zelfs als eerste aan. Het takje van de lindeboom steekt ze in de grond dat weldra een boom wordt. Vlakbij ontstaat een bron met helder water, voor Odrada die gekweld wordt door een hevige dorst, evenals voor haar geliefde paard en later voor de velen die aan allerlei ziekten lijden.

Odrada leidde het leven van een mystica, bad veel en droeg haar ziekte in gelatenheid. Door haar voorbeeldig leven bekeerde haar stiefmoeder zich tot het christendom. Odrada stierf jong, in 1150. Haar laatste wens was begraven te worden op de plaats waar twee ossen haar lijk op een wagen heen brachten. Het werd tenslotte Alem, het dorpje dat ca 90 km. van Millegem gelegen is, in de omgeving van het toen nog onbeduidende 's-Hertogenbosch.

Het is duidelijk dat in dit verhaal veel legende verweven is, ook de rit naar Alem. Het is voor velen waarschijnlijker dat het stoffelijk overschot van Odrada in de 12-de eeuw door Otto I, graaf van Duras, naar Alem is overgebracht waar hij bezittingen had, die hij later aan de abdij van Sint-Truiden heeft geschonken. In 1304 hebben de benediktijnen van dit klooster dan ook het leven van Sint Odrada beschreven. Odrada wordt vereerd door blinden, doven en kreupelen en aangeroepen bij oogziekte en keelpijn, bij slecht weer, hondsdolheid en veeziekten. Haar feestdag is 5 november.

Tot zover de geschiedenis of de legende.

Nog steeds wordt algemeen aangenomen dat de kern van het levensverhaal van Odrada zich afspeelt in Scheps en niet in Alem. Het lijkt wel sprookjesachtig dat Odrada niet in Scheps begraven wilde worden maar ergens ver weg, waarheen twee ossen of paarden haar op een wagen zouden brengen, wat het dorp Alem blijkt te zijn. Een motief voor deze onbegrijpelijke begrafenistocht wordt nooit vermeld.

Vermoedelijk is de geschiedenis juist omgekeerd: de heilige Odrada heeft geleefd in Alem en de verering is later in Balen-Scheps en Millegem overgenomen.

Marc van Strijdonck, een ingenieur in Antwerpen, werkzaam op een laboratorium voor koolstofdatering, schrijft in zijn boek "Relieken,

echt of vals?“ dat de kaak van Odrada die in 1617 door de bisschop van Den Bosch aan de pastoor van Hooge Mierde geschonken werd en langs een omweg tenslotte in de kerk van Balen terechtwam, dateert van de 2e helft van de 7e tot het laatste kwart van de 8e eeuw.

Sint Odrada

Hierdoor wordt de opvatting versterkt dat Sint Odrada geboren en opgegroeid is in Alem omstreeks de 8^e eeuw en niet omstreeks de 12^e eeuw in Scheps. Haar relieken zijn in de Reformatietijd, in 1617, door de Bossche bisschop Zoesius opgegraven en in bewaring genomen omdat hij vreesde voor ontheiliging door de protestanten. Behalve de schenking van Odrada's onderkaak aan de pastoor van Hooge Mierde werden de relieken wegens de oorlogssituatie door de kartuizers van Vught vanuit Den Bosch naar Antwerpen overgebracht. In 1648 werd de onderkaak door de witheren van Averbode, die in Hooge Mierde de parochie bedienden, uit voorzorg naar hun klooster overgebracht. Enkele jaren later heeft de abt dit kostbare reliek geschonken aan de parochie Balen, zodat dit de plaats is kunnen worden waar Odrada geboren zou zijn. Wat de ontdekking van de ouderdom van de onderkaak, zoals die door M. van Strijdonck is vastgesteld, voor een eventuele nieuwe visie tot gevolg zal hebben, zullen we moeten afwachten.

Kees Cornelissen

UIT HET KLADSCHRIFT VAN GEERT VAN DER AALST (1923-1993)

Zijn aantekeningen gelezen en bewerkt

Inleiding

Gerardus / Geert van der Aalst “was” van Schadewijk. Zijn vader Adrianus *1876 werd er geboren en ook zijn grootvader, Johannes, woonde er al. De Van der Aalst'en behoorden aan het eind van de vorige eeuw, in 1995, nét niet bij de toptien van achternamen in Eersel. Maar met meer dan 75 naamdragers staan ze wel hoog in de “sub-top”¹.

Toch komen de Van der Aalst'en van oorsprong niet uit de Kempen, maar uit de omgeving Sint-Oedenrode/ Nijnsel².

Ondanks dat voelen ze zich echt “van Schaak”, waar Geert werd geboren op Molenveld 5, nu de manège. Twee broers en zussen boven hem en nog drie erna. Acht in totaal.

Vader Adrianus – ‘Jaon’ - had een goed hoofd, maar “*boer bende bij traditie*” en zo gingen ook Jan, Geert en Tinus het boerenbedrijf in. Een zus werd non in Kloosterburen. De jongste zoon, Theo, vond na een seminarie-opleiding werk op een kantoor. Diezelfde Theo was tussen 1984 en 2009 - 25 jaar! – een zeer gewaardeerd lid van de redactie van onze Rosdoek.

Geert en Tinus begonnen samen in de gesplitste ouderlijke boerderij aan het Molenveld. Door hard te werken en aankopen van o.a. flinke stukken grond in de Walikerhei floreerde hun bedrijf. Toen Geert in 1952 trouwde, betrok hij een eigen boerderij op Schadewijk 23. De zoons Bert en Hans boeren er nu.

¹ Over Eerselse familienamen en hun voorkomen, zie mijn eerdere bijdragen in de Rosdoek, nrs.92,94 en 95.

² Deze gegevens en enkele andere bijzonderheden van de familie ontleen ik mede aan aantekeningen van een gesprek dat ik enkele jaren geleden had met ons oud-redactielid Theo van der Aalst, jongere broer van Geert. Theo is in 2011 overleden. Ook Geerts zoon Bert was zo vriendelijk deze bijdrage door te lezen en enkele zaken toe te voegen of te verduidelijken.

Nadat hij het bedrijf aan de jongere generatie had toevertrouwd, woonde Geert nog een flink aantal jaren in een ‘burger’huis aan de Quackelaer.

In het sociaal-maatschappelijk leven van hun dorp zijn de Van der Aalst'en van oudsher actief geweest. Vader Adrianus nam in 1952 afscheid als hoofdman van het Onze Lieve Vrouwe gilde van Eersel. Zoon Geert volgde hem daarin op.

Geert van der Aalst in het tenue van de hoofdman van het Onze Lieve Vrouwe gilde. (Foto, archief OLVgilde Eersel)

Ook hij was geen stilzitter. Bestuurslid van de Boerenleenbank, later RABO, maar ook zeer betrokken bij de (snelle) ontwikkelingen in de agrarische sector. In de 50-er en 60-er jaren was er de ruilverkaveling, die veel van de oude structuur wegvaagde. Maar ontstonden ook talrijke nieuwe vormen van samenwerking, in zgn. coöperaties. Om zijn vele verdiensten werd Geert in 1990 dan ook terecht onderscheiden in de Orde van Oranje-Nassau.

Maar ook toen hij “met pensioen“ was, bleef hij bezig. Hij kende veel mensen en als echte Brabander ‘buurtte’ hij graag. Vanuit zijn eigen ervaringen wist hij zelf ‘alles’ van akkers en velden, van dieren en van zijn woonomgeving. Hij breidde die kennis uit door dagen door te brengen op het Streekarchief in Eindhoven om er oude toponiemen te verzamelen. De gemeente heeft er in de loop van de jaren graag gebruik van gemaakt voor straatnamen in de nieuwe wijken, onder meer in Kort Kruis. (De naam van de wijk is op zich al een oud toponiem).

Ook het in 1979 gestarte Streekmuseum had er direct vanaf het begin met hem een welkome, en zeer deskundige vrijwilliger bij. Geert was van vele markten thuis en dat liet hij ook zien. In één ding was hij echter niet heel sterk: dat was het schrijven. Daar had hij moeite mee. Zijn handen, vereelt in en van het boerenwerk, deugden daar gewoon niet voor. Zijn handschrift is dan ook niet altijd gemakkelijk te lezen. Wat hierna volgt, is afkomstig uit een map met aantekeningen van allerlei aard. Geert gebruikte die notities om zaken te noteren, waarvan hij hield en waarvan hij dacht dat ze anders verloren zouden kunnen gaan. Er zijn aantekeningen over allerlei zaken, maar het boerenleven, vroegere gebruiken en bloemen en kruiden vormen toch wel het grootste deel. Een mooi voorbeeld daarvan is zijn beschrijving van de boerderij en wat er zoals omheen is.

In wat hierna volgt, is zijn tekst uitgangspunt. Om zo goed mogelijk te blijven bij wat hij schrijft, is af toe wel wat verduidelijking nodig. Die staat dan tussen (), soms voeg ik een woord toe of vul iets aan. Dan staan mijn initialen (HGn) erachter. Spelling en bijzondere woorden of vormen, zoals bijv. graafde in plaats van ons groef, heb ik uit respect voor Geert gewoon laten staan. Laten we hem nu zelf aan het woord :

“Aan het huis kreeg men de *heuf of hof*. Hierop zaaiden ze groenten kruiden die ze voor dagelijks gebruik nodig hadden. Het water schepte men vroeger uit kuilen, maar omdat het oppervlaktewater verontreinigd werd door het vee, graafden ze putten. Men graafde tot een grindlaag en zo werd het gefilterd en had het een goede smaak. Deze putten werden soms door meerdere gezinnen gebruikt.

Vlasbloem

Dan maakten ze ook *veldjes* waar ze vlas, hennep, boekweit en gierst zaaide(n). Achter het veldje kwam de *dries*. Hierop werd de koe en het kalf getuind(?). Deze drie [t.w. hof, veldjes en dries HGn], aangesloten aan het huis, noemde men *Aangelag*.

Gedopte boekweit

Stroomde of was er veel water in de buurt achter het aangelag, dan kreeg men daar de *beemden*. waar men het vee op liep [lees: liet] weiden en hooi won. Vielen die beemden maar korte tijd droog, dan noemde men ze *eeuwsel*.

Doordat de rivier de Run veel zand vervoerde door het vele welwater in Ronkert en Schilder [vennetjes van die naam in het heidegebied HGn] vormde zich vlak langs de rivier land, en daarachter weer water: *de gooren*. Het land tussen de gooren en de rivier waren ook beemden. Opvallend is, dat het Heibroek tot de Kuringen/Nedermolen [nabij Steensel HGn] bijna allen in bezit waren van de boeren van Walik, Hobbel,

Broekhoeven zelf van Boshoven toe aan beide zijden van de rivier. Over de rivier waren die landerijen bereikbaar over een houten bruggetje, *schoor* genoemd. Tussen Heibroek en de Tasbroeken acht schoren. De mensen van Schadewijk hadden genoeg beemden langs de Kerkloop en de Waterlaat.

Heide op het zand, eertijds voor gemeenschappelijk gebruik.

Op de fijne gele zandkorrel ging men graan telen, de akkers, terwijl in de grove zandkorrel de heide zich ontwikkelde, die ze – net als het houtgewas in de gooren - gezamenlijk gebruikten.

Op de akkers pleegde men vroeger roofofbouw door twee jaar te bewerken en daarna liet men het braak liggen, de zgn. *smeelen*. Toen men akkers ging ploegen, maakten ze er *lange trekken* en *langakkers* van. Deze akkers vind je bij elk gehucht. Deze gingen ze later ook bemesten. Door de plaggen en zand in de potstal werden deze als mest naar de akker gereden en kwamen deze hoger te liggen. Een voorbeeld ervan is te zien op Schadewijk. Het Heidaal is lager als de Daalakkers. Omdat de akkers soms aan het aangslag grensden, gingen ze deze akkers omwallen. Deze akkers noemde men *bochten*. De ene inrit werd met bomen dicht gelegd en kreeg de naam van *eindegat*.

Twee akkers die haaks aan elkaar gelegen van dezelfde eigenaar [waren], noemde men *Stelt*. Smalle akkertjes bij de Hees noemde men *Streepkes*.

Ook werden de akkers *genoemd naar de grootte* van perceel, zoals bijv. Zeven Lopense, *of naar het gewas* dat geteeld werd, bijv. Wortelakker. De namen Eik, Aalst, Elzenbos, Lijnt werden genoemd naar de bomen die er stonden.

Nieuwe gronden die ze ‘samen’ gingen ontginnen, noemde men *Nieuwe Erven* of “*nuw land*”. *Aart of art*,

aard en gemeynt waren gronden waar groepen mensen gebruik van maakten. *Paal en Meer* zou gebruikt zijn als grensaanduiding. Die aanduiding was een “vind kei” die ze ook wel op de hoeken van hun akkers leggen: *de scheikei*.

Zeer veel akkers werden naar de *eigenaar of oude eigenaars* genoemd, zowel naar de voornaam, als naar de achternaam. Als ook naar *beroep*: de Snijer of de Keizer. Ook wel naar *bouwswel* - de Schaapskooi, of de Hut.

Broek was een waterrijk gebied, welke ze later ontgonnen tot beemd of akkers. Ook wel *het gebroek* genoemd als meervoud.

Dijk werd een weg genoemd met aan beide zijden een sloot om water op te vangen en zo berijdbaar te zijn.

Baan was een zandweg waar reizigers en ook soldaten over liepen. Als regel rechte wegen [dit in tegenstelling tot dijken HGn].

Heideven. Foto Jacqueline Wondergem.

Eersel zal vroeger een gebied zijn geweest met veel vennen. Het water liep door *rijten en weijers* en deed afvloeien naar de Run, de Gender en de Beerse. Omdat dit stromend water was, zat er vis in. Omdat er niet

(voldoende? HGn) ontwaterd werd, vormden zich *lopen*, zoals de Breilooop en de Kerkloop en samen de Run vormden.

Deze loopjes en rivieren gingen hun natuurlijke loop en kronkelden zich door het landschap. Een overgebleven stroming is nog goed te zien in Oirschot bij de H.Eik van de Beerse.

Wat op de oude kaarten opviel [is] een groot watergebied Stokkelen, Schadewijk (?) Of dit de Luyker(?)heide en de Schilder, Ronkert en Heibroek geweest is. Het is bekend [dat] de Schilder bij de Brielen visvijver geweest is en zo bij de *gewadden* een doorbadend (=doorwadende? HGn) plaats geweest is naar de Bovenheuvel.”

Tot zover het kladschrift van Geert van der Aalst.

Harrie Grielen
april-mei 2012

Slotopmerking

In het gedeelte direct aan het begin van Geerts eigen beschrijving, is sprake van een dries achter het huis. Daar werd de koe en het kalf « getuind », dacht ik dat er stond. Ik twijfelde wel en zette er dus een vraagteken achter. Bert van de Aalst meende, dat het niet « getuind » was, maar « getuird » moest zijn. Met een - r - dus en niet met een - n -. Wat is juist?

DeBrabandere geeft in zijn Brabants Etymologisch Woordenboek (Zwolle 2010, p.564) inderdaad precies weer wat Bert bedoelt:

« tuieren, teuren » een werkwoord met als eerste betekenis: vastbinden. Het gaat terug op het middelnederlandse « tûderen » = (vee) in de wei vastbinden. Ons werkwoord « tuien » en een « tui » voor een draad of touw is hiervan dan een rechtstreekse nakomeling. Daar heeft Bert dus een punt. Het woord « tuin » in de betekenis van omheining, heg of haag is in het Brabants overigens nog steeds heel gebruikelijk. Als werkwoord geeft Debrabandere « tuinen » echter niet. Dat doet de Grote Van Dale wél (12e druk, p.3528). Het is dan allereerst : « van een omheining voorzien ». De - r - en de - n - liggen met hun betekenis in dit geval dus wel heel dicht bij elkaar. (HGn)

VAN DE BOEKENPLANK

- Daniël Vangheluwe: Bergeijk een tweeheerlijkheid? (1285 – 1469) in het tijdschrift “Limburg – Het oude Land van Loon” jrg.89 (2010), blz. 289-338.

Van dit grote artikel - helaas, te groot voor onze Rosdoek - bezit de kring een overdruk, die uiteraard geleend kan worden.

Als aanhef tot dit artikel schrijft D. Vangheluwe:

In een regio die steeds dichter bevolkt raakt in de 14de eeuw, wordt de natuurlijke ruimte (wildernis) een bron van conflicten tussen landsheren en tussen de bevolking van diverse dorpen. Enkele nieuwe bronnen zowel aan Brabantse als aan Loonse zijde maken het mogelijk deze problematiek in Eersel, Bergeijk, Lommel en Pelt uitvoerig te bestuderen. Een oorkonde in 1285 tussen Loon en Brabant regelt de rechtspraak in enkele grensgebieden, waaronder Bergeijk. We weten niet wat hier afgesproken werd. Vragen die aan de orde komen zijn: 1. Bij welk land hoorde de rechtspraak te Bergeijk daarna, bij het hertogdom Brabant of bij het graafschap Loon? 2. Wat waren de lands- en gemeintsgrenzen in de regio en hoe kwamen die tot stand? Nadat we het bestuur van Bergeijk begin en midden 14de eeuw geanalyseerd hebben, komt de verdere ontwikkeling einde 14de en in de 15de eeuw aan de orde. Daarbij vinden we een tweeheerlijkheid Brabant/Loon in de dorpen Bergeijk, Riethoven en Westerhoven die zich ontwikkelt tot een volledig Brabants bestuur in 1469.

Kees Cornelissen

Het menselijk bedrijf

Johannes en Caspaares Luiken publiceerden in 1694 een boek met bovenstaande titel. Het gaat over “100 Verbeeldingen van Ambachten, Konften, Hanteeringen en Bedrijven met Versen. Afbeelding 4 geeft hun gedachten weer over “De Metselaar”.

De boeken die besproken worden in de boekenplank zijn verkrijgbaar bij

De Boekenlegger

Ook voor uw buitenlandse bestellingen bent u bij ons van harte welkom

Nieuwstraat 28A 5521 CC Eersel

Tel.: 0497-512551 Fax.: 0497-513179

www.de-boekenlegger.nl info@de-boekenlegger.nl

Bij inleveren van deze bon krijgt u een Kerastase ritueel t.w.v. €15.00 voor €7.00. Heeft u vragen? Bel ons gerust!

www.denbarbier.nl, Hint 4, 5521 AH Eersel, 0497-514026

CHINEES-INDISCH-RESTAURANT

美華酒家

"MEI WAH"

5503 BK VELDHOVEN
Burg. v. Hoofflaan 83-89
Tel. 040-2534732
Fax. 040-2547073

5615 AB EINDHOVEN
Leenderweg 86
Tel. 040-2117557

Dagelijks geopend van: 11.00-22.30 uur
Exclusieve accommodatie voor Uw:
partijen - familiediners - lunch of diner met
zakelijke relatie - personeelsavonden - etc.

DE ONZE MUZENVAL

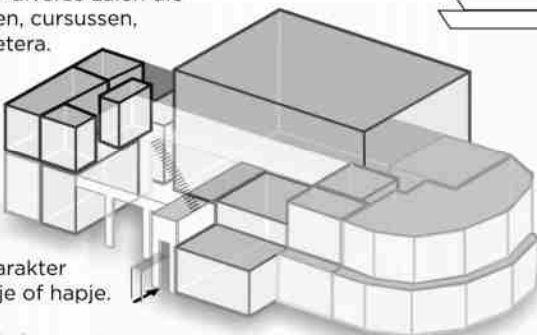
ONTMOETINGSPLAATS / ZALENVERHUUR / LEESSTEK / EXPOSITIE
FILM / EVENEMENTEN / TONEELZAAL / HAP & DRINKPLEK / MUZIEK

SCC de Muzenval beschikt over diverse zalen die geschikt zijn voor vergaderingen, cursussen, bijeenkomsten, workshops etcetera.

Ook is er een theaterzaal met 350 zitplaatsen waarin alle faciliteiten aanwezig zijn voor uw productpresentaties, bedrijfsvoorstelling of seminars.

De foyer biedt met zijn open karakter voldoende rust voor een drankje of hapje.

Wij denken graag met u mee. Ook over uw programma. Neem gerust contact op om uw wensen kenbaar te maken.

DIJK 7

5521 AW EERSEL

WWW.MUZENVAL.NL

0497-515997

INFO@MUZENVAL.NL